

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-
ВЫІЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUSCZYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkauszcyna“ („Das Vaterland“),
(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a.
Ц а н а : Нямеччына: на год — 14; — м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
ЗША і Канада: на год — 8; д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 д. Ангельшчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл.
Вэльзія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.;
20 фр. Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. Перасылка лётніцкай поштой аднаго нумару газеты каштуе дацтковая: у ЗША і Канаду — 40 фэн-
грау (10 ам. цэнт.); у Аргентыну — 70 фэн. (17 ам. ц.); у Аўстралію — 90 фэн.
(22 ам. ц.). Падвойныя нумары каштуюць падвойна.

Банковое кonto: Zeitung „Bačkauszcyna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND”

№ 18 (352)

Нядзеля, 5 травеня 1957 г.

ГОД ВЫДАННЯ 11

Роля беларускае эміграцыі

Ідэйны крыйзіс камсамолу

Апошнія часы вымоўна паказалі, што беларускі нацыянальна-вызвольны рух здольны перамагаць усіх, навет най-циажкайшыя перашкоды, стаўлянты на ягоным шляху да канчальнае мэты, і ўсыцкі разъвіваша, прагрэсаваць ды на бірацца, што раз большасці. Аб гэтым сказаў, вынілі ёз Беларусамі ста-дастаткова съветчака апошнія падзеі, як тия, што разыгрываюцца ў паняволенай Бацкаўшчыне, так і тия, што маюцца дзе-вонкава на чужыні ў дзеянасьці нашае эміграцыі. Сяньня звернем толькі ўвагу на нашу эміграцыйную дзеянасьць і ўсіх дасягненій вынікі.

Мы зусім ня маём наўвеце перафіў-лічаваць ролю нашай эміграцыі й ейную дзеянасьць сярод нароўду вольнага съве-ту. Наша дзеянасьць на чужыні не вельми съціпала й аблежавана, што абумоўліваецца такою-жэ съціп-лай тут нашай колькасцю, а так-жэ такім-жэ аблежаваным тут нашымі магчымасцямі. Але навет тое, што дагэтуль тут нам удалося зра-біць, дзе падставы цвердзіць, што сваю місію беларуская палітычная эміграцыя выконвае годна ѹ мае немалыя дасяг-нельні.

Нагоду да гутаркі аб гэтых дасягнені-ях перш за ўсё да нам съвяткавань-не сёлетні 39-ай гадавіны аблежчан-ня Незалежнасці Беларусі. Кажнае та-кое съвяткаванье звычайна бывае пад-сумаваным дзеянасьці нашае эмігра-цыі за папярэдні първый і мірнікам яе нацыянальнае слы. Калі з бачынай нашае прэсы мы прасочым усе съвятка-ваны нашае нацыянальнае съвята за кожны год ад часу, як мы знаходзімся на чужыні, дык пабачым, што кожны наступны год быў вялікім прагрэсам у дачиненіі да папярэдніга году, што з кожным наступным годам мы робіліс-шиграз мачнейшымі й мелі што раз большыя дасягненіні, што сярод грама-дзінстваў і адказных палітычных а-на-вет дзяржаўных дзеяনікаў заходніх краін мы знаходзімі штогод больш зра-зуменія й зацікаўленасці нашай на-цыянальна-вызвольнай праблемай. Бе-ларускае пытанне з кожным годам штограз болей становілася праблемай міжнароднага палітычнага значэння. А ўсе гэтыя ўсыцкі разрастаячыя нашыя нацыянальнае здабыткі на Захадзе — гэта ў першую чару вынік дзеянасьці нашае палітычнае эміграцыі.

Дзяяла прыкладу возьмем час калі дзесяціх год таму назад ды прыпомнім, у якім стане знаходзіцца тады белару-скі нацыянальны рух на чужыні.

Асноўная маса новае беларускае эмі-грацыі знаходзілася тады ў лагерах ДПІ у Заходній Нямеччыне й была няпэў-нае сваёй далейшага лёсу. Альянцікі акупацыйныя ўлады ўва ўсіх трох зонах Заходніх Нямеччыні навет ня вызна-валі нас за асобную апрычоную нацыю, а вызначалі нашу нацыянальнасць паводле ранейшага дзяржаўнае прына-лекнісці: былых савецкіх грамадзян уважалі за Расійцу, у найлепшым вы-падку за грамадзянам Савецкага Саюзу бязь ніякага нацыянальнага вырозын-вання, а рагетных грамадзян Польшчы — за Паліака. Ни вызнаўліся тады ѹ агульна-грамадзкі беларускі арганіза-цыі, амаль што нельга было гуртаваць Беларусаў у васобных нацыянальных лягерах, не дапускалася ѹ беларускі эміграцыйная прэса. І толькі больш ад-важны й больш ініціятыўных адзінкі на собскую руку абслугоўвалі белару-скі эміграцыйныя масы нелегальным рататарным друкам, перасыпераючы іх перад павуцінай савецкіх місій ды рэпатрыяцыйных камісіяў, што намага-ліся прыдабыць іх у свае рукі. Калі ѹ якім-небудзь больш беларускім асар-дэздыдзі афіцыйна налаждвалася съвя-таванье гадавіны 25 Сакавіка, дык мы ўважалі тады за сваё вялікае дасягнен-не, калі на такім съвяткаваны быў

прысутны хоць-бы нейкі нікі ўрадавец мясцовага аддзелу УНРРА.

Гэта было да другой палавіны 1947 года, калі, пасля і ў выніку бесперара-пінных стараньняў беларускіх камітэ-таў, альянцікі акупацыйныя ўлады, на-паследак, вынілі ёз Беларусамі ста-тус асобнае нації. Найважнейшым вы-нікам гэтага вызнаныя было атрыманье Бацкаўшчыне, так і тия, што маюцца дзе-вонкава на чужыні ў дзеянасьці нашае эміграцыі. Сяньня звернем толькі ўвагу на нашу эміграцыйную дзеянасьць і ўсіх дасягненій вынікі.

Але гэты другі пасльяўленны пэры-яд, што пачаўся пад кнец 1947 году,

(Заканчэнне на 2-ай бач.)

Генэрал Міхайлаў прагаварыўся

Нядзяўна незадачлівы старшыня ўсход-ніябрэлінскага камітэту «За вяртанье на радзіму» генэрал НКВД Міхайлаў зрабіў падрад два вялікія прамахі, якімі з галавой выдаў сябе ѹ сваіх гас-падароў, якія старанна іграли хвалышы-вую ролю гуманнага апікуну і памага-татаў эмігрантаў з Савецкага Саюзу.

Першы прамах меў месца 29 сакавіка, калі Міхайлаў напісаў і падпісаў спо-льнікі зварот да эмігрантаў. У гэтым звароце, спасылаючыся на закон аб ам-ністы, пачаў даваць даслоўныя інструк-цыі ў справе штрафнай, у якіх пералі-чы ўсе віды інфармацый, што ціка-вяць савецкую разьведку. Удабавак у камітэту, гаворыць, што ініцыятарамі падрабасаваны да эмігрантаў. Тут Міхайлаў пачаў із асветчанчыя, што першы ліст выйшаў не з пад яго-нага пяра. Ён пісаў: «Ня гледзячы на тое, што гэны ліст напісаны на блянкетах Камітэту і з мім подпісам, аднак яго-ны звесты зьяўляюцца рэзультатам пра-лазкі ворага...»

Тут генэрал зусім закапаўся: прызна-ецца да камітэцкіх блянкетаў і сваёго подпісу (а не схральшаваньня яго) і ў той-же час далей гаворыць: «Самым катлагарычным способам загубіў з гэтае прычыны, што Камітэт ніякага дачы-нення да штёнкінскай дзеянасьці ня мае

другі ліст, заадрасаваны да эмігрантаў.

Тут генэрал зусім закапаўся: прызна-ецца да камітэцкіх блянкетаў і сваёго подпісу (а не схральшаваньня яго) і ў той-же час далей гаворыць: «Самым катлагарычным способам загубіў з гэтае прычыны, што Камітэт ніякага дачы-нення да штёнкінскай дзеянасьці ня мае

другі ліст, заадрасаваны да эмігрантаў.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства. Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства. Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За вяртанье на радзіму», у яго вырываеца новае мімавольнае прызнанье, якое развеівае да канца тулу легенду, якую савецкі ўрад і сам генэрал падтримлі-валі на працягу двух год. Вось абы чым пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Чым далей, тым болей Міхайлаў пра-вальваеца ѻ дрыгы свайго лягтства.

Альясіночы западнай камітэту «За

ІЗ СВЯТКАВАНЬНЯ 25-ГА САКАВІКА У АДЕЛЛІЙДЗЕ (АУСТРАЛІЯ)
(Гл. карэспандэнцыю ў папірднім нумары газеты)

Фрагмент залі падчас святкавання

Беларускі народны танец «Крыжачок» падчас святкавання ў Аделлійдзе

Выканальнікі мастацкае праграмы па дачас святкавання ў Аделлійдзе

— Ідзі да дошкі, пакажы, як рашыць! Ды хутчэй, хутчэй-жа! А то вернецца Кульбак, усіх адлуццуе...

Крайда сълзгала, крышылася ў Янкавых пальцах. Як-ні-як, ён першы раз у жыцьці пісаў на кляснай дошцы.

У гэты дзень трэцяклясьнікі гуртам праводзілі яго да самых веснін.

— Не таіся, расказвай, дзе вучыўся?..

— Ты ведаеш больш, чым сам Кульбак.

Як расказваець, што адзінным яго настаўнікам былі книгі, якія ён браў з сабой у поле на начлег, чытаў пры месяцы, пры вогнішчы?

— Адкуль ты ведаеш, дзе вучыўся?! — дапытваўся Уладзімір.

— Кнігі навучылі мяне, — усхалявана адказаў Янка.

ПА КНІГІ

Наставу жнівень з душнімі начамі, частымі навальніцамі. Прывгуліўшыся лбом да вакна, Янка любіў глядзець, як чорнае неба рассыкала малашка. Часамі здавалася, што вогненныя стрэлы накіраваны проста на яго. Сэрца ў Янкі то замірала, то пачынала гулка біцца.

У гэтыя дні ён пазнаёміўся із старым Зыгмунтам Чаховічам, які жыў у маёнтку Бяседы. Туды, у маёнтак, прывозілі пошту. Здаўся бацька на Янкавы ўгаворы, дазволіў урэшце падпісанца на газеты й часапіс «Родина». Набліжаўся вечар. Каб скараціць шлях да маёнтку, Янка знайшоў лаз у стары панскі парк. Прабіраўся раўчуком, які, мабуть, прабіл пад мураванай сцяной вясновыя воды. Крапіва апякала Янку твар і руки; здавалася, спад самага носу высоквалі жабы й ящаркі. Затое яшча завіда ён прабраўся да высокага дому з калёнамі. Падніўшыся зза кустоў, бачыў, як на пасыпанай пяском дарожкі прайшла пані, каротка стрыжаная, із звяззкай ключоў на поясе. Янка пачакаў, калі яна схаваеша за домам, абламаў у сябе за пазухай скрутак, квітанцы на часапіс і газеты, сухі сыр і кавалак сала. Пасыль падыйшоў да настрыкметных для вока дзвініц. Яны паддадліся пад рукоў, прапускаючу яго ў нізкі халаднаваты пакой. На падлозе, ля сцен — усюды тут ляжалі ў стялі книгі. Г было іх такое мноства, што ў Янкі заняло дыханыне. Усё-б на сцвеце ён аддаў, каб жыць сядро гэтых книг і чытаць, чытаць.

Сухенькі дзядок, як голуб, сівы й спакойны, адарваўся ад акенца, якое было роўна зь зямллёй.

— Гэта ты, Яначак? Я так і ведаў... Хадзі да мяне, мой хлопчык, хадзі...

Святкаваньні Сакавіковых урачыстасці

УРАЧЫСТАСЦІ У БРАДФОРД

Пад вечар 30 сакавіка вялікая зала Беларускага Дому ў Брадфорд почала напаўніцца гасцімі. Беларусы, навет лёнданскія, былі пунктуальныя; але маштасцікі і бірмінгамскіх не гарвомы: бо тых заўсёды — быццам Немцы — у свой час на сваім месцы. Апрача шматлікіх Беларусаў мы мелі прыемнасць вітаць выдатных прадстаўнікоў ад Брытаніі і іншых нацыянальнасцяў, а сярод іх др. Когана, Біскупа з Брадфорд і сп. Рыдэра, ведамага дзеяча антыкамуnistичнай арганізацыі «Камон Кауз».

У прыгожа ўдэкараванай залі Беларускага Дому ля багата накрытага стала сабралася каля 200 асоб сваіх і гасцей. Сп. Паўлюцкі, старшыня Аддзела ЗБВБ у Брадфорд прывітаў Прэзыдэнта Рады БНР сп. інж. М. Абрамчыка і ўсіх прысутных ды падаў кароткі нарыс гістоты, які змаганыя беларускага народа за вольнасць і незалежнасць.

Пасыль яго ўзяў слова сп. М. Арцюх, старшыня ЗБВБ. Ён затрымаўся даўжэй на важнейшых мэмантах гісторыі Беларусі. У канцы свайгт дакладу звязнічыўся да сп. Проктэр із словамі падзякі. Сп. Проктэр была адной з першых шматлікіх прыяцеляў Беларусаў у гэтым горадзе. Яна дапамагла купіцца Беларускім Дому ў Брадфорд, даючы ЗБВБ бесправцэнтную пазыку на гэтую мэту. У знак нашай удзілнасці для сп. Проктэр ЗБВБ, апрача словаў падзякі, ахвяравала альбом беларускіх народных гафтаў. Альбом уручылі сп. Л. Дысава і А. Несьцереву. Пасыль быў запрошаны да стала Прэзыдэнта Рады БНР сп. інж. М. Абрамчык, які прывітаў усіх прысутных з днём 25 Сакавіка і 10-дзянем ЗБВБ. Ён прамаўляў пабеларуску, а ягоную прамову тут-же перадаваў падангельску сп. П. Навара. Ад гасцей прамаўлялі Я. Э. Біскуп з Брадфорд, сп. Рыдэра, пратэзэр Украінскай Аўтакефальнай Царквы і сп. Проктэр.

Каждая з прамоваў выўляла шматлікы ў дачыненіі да Беларусаў, але найпрыгажайшай была бяссумлеўна прамова сп. Проктэр. Яна ведае нашую гісторыю, асабліва трагічны лёс тысячыя Беларусаў, што трапілі на выгнанье. Яна сказала, што Беларусы ня прыехалі ў Вялікабрытанію за хлебам, а прыбылі, каб ратаваць сваё жыцьцё ў прадаўжы змаганьня за палітычныя быт сваіх краін. Яна прызналася, што ніколі не ні цікавіла беларускае пытаньне, пакуя асабісту на супрастасці з Беларусамі іх не пазнала. Цяпер яна ўважае за вялікі гонар дапамагчы Беларусам у тым, у чым толькі можа. Задаволеная з падарку, яна аблічае і надае супраўдніць з Беларусамі.

Пасыль прамоваў — беларускія народныя танцы. «Лявоніха», «Крыжачок», ангельскі і украінскі танец, беларускія песні і вечарына — гэта праграма брадфордзкай вялікай урачыстасці.

Аддзел ЗБВБ у Брадфорд можа заслу-

жана ганарыцца поспехамі ім зарганізаванай урачыстасці.

Напасльдек варта адцімць, што водгукі нашых урачыстасцяў знайшли сваё месца так-жа ў брытанскай прэсе, прыкладам: «Тэлеграф» інд. Аргус: за 1 сакавіка разам з рэпартажам аб брадфордскіх урачыстасцях звязыўшы з дымаком беларусіх дзялятчыкаў у народнай віратыцы, а «Газета Еркіп Пост» так-жа за 1 сакавіка разам з выдатнымі прадстаўнікоў ад Брытаніі і іншых нацыянальнасцяў.

Дык Жыве Беларусь — хоць і на чужыне!

А. Д.

ПАРИЖ

24-га сакавіка беларуская каленія ў Парыжы урачыста адзначыла 39-я ўгодкі абавешчаныя незалежнасці Беларусі.

Раніцай а гадз. 11-й у беларускай капліцы пры экспатране сэв. Людовіка і Алею меў урачыстую Багаслужбу. Звязнічыўся да шматлікіх прысутных з прынагодным казаннем прыгожа гучэй ягоныя падбадзёваючыя словаў да любові народу ѹ білікіх, да малітвы і працы на карысць тых ідзеялаў, што былі вызначаны 25-га сакавіка трыццацьдзесяцьтага гаду таго.

Пасыль яго ўзяў слова сп. М. Арцюх, старшыня ЗБВБ. Ён затрымаўся даўжэй на важнейшых мэмантах гісторыі Беларусі. У прысутнасці шматлікай аўдиторыі адзінстваў адкрыў старшыню Аб'яднання Беларусі. Работнікай у Францыі сп. М. Наўмовичы прывітаўшы гасціці і сяброў каротка зрефразаваў па француску гісторыю Акту 25-га Сакавіка. Пасыль прамаўляў сп. В. Міцкевіч, звязнічыўся да вызвольнага змаганьня беларускага народа.

Старшыня Рады БНР інж. М. Абрамчык звязнічыўся да прысутных з гарачым прынагодным словам, выказаўчы, што на фоне сучасных падзеяў, на глемдзячы на ўсё перашкоды, выразна зарысоўваеца лепша будучыня Беларусі. Наступна віталі Беларусаў паважаныя гасціці — прадстаўнікі ад Армяніі, Казакаў і Украіні — звязнічыўся да вызвольнага змаганьня беларускага народа.

Пасыль яго адбылася кароткая мацтасця частка пад кіруніцтвам маладога студэнткі спадарычнікі Івонкі Шыманец. На праграму злаўжыліся: дут сёстрай сп. Ніні Дударэвіч і сп. Веры Міцкевіч, дэкламацыя малога Шурыка, беларускія народныя песні з круежаком у выкананні Забайды Суміцкага, хору беларускіх студэнтаў у Любене, хору Шырыў і інш.

На заканчэнні адбылося гасціннае прыняціе, М. Н. М. Н.

ЛЕ КРЭЗО (ФРАНЦЫЯ)

Наша сэксцяня Аб'яднання Беларускіх Работнікаў у Францыі адзначыла сёстру Сакавікову югодкі 31-га сакавіка.

Ужо зранку пачалі звібрацца невялікімі групамі прыбываўшыя землякі ля съяніні сэв. Карла, дзе а. Лею Гарошка,

падабаліся Янку вершы. Страшэнна хацелася яму спаткацца з чалавекам, які іх складае, з пастам. У ўяўленні Янкі ён абавязковы павінен быць нейкім незядымым стварэннем. Шмат разоў перацічыўся хлапец творы Пушкіна, захапляўся іх прыгажосцю. Адно абрахала — аб якой «чэрні» гаворыў паст, ці яна мае ён на мэце мужыкоў-хлебаробаў? А хто-ж іх абароніць, хто навучыць іх шанаваць сябе саміх і на схіляцца перад панамі? Усё часцей непакоілі Янку трывожныя думкі.

Часам Чаховіч уголос чытаў свайму гасціцю-падлетку ўрэвукі з забароненых кніг. У Янкі разгараўся вочы, нараджалаўся ўсё новыя і новыя пытанні.

І ў гэты вечар, як заўсёды, Янка пайшоў ад Чаховіча з пасам новых, якія нечытаць кніг. Цяпер яны ляжали ў яго за пазухай, грэлі. Ён съпяхаўся, у съпіну яго падгандяў вецер, узьнімаючы цэльныя клубы піскі і пылу. А ў галаве ролісі ўспаміны пра Валодзю. Бось каб зноў спаткацца з ім, падзяліца думкамі!

На неба наплылі чорныя хмары, навісьлі над зямлём. Я бы было чым дыхаць. Час ад часу ўспыхвалі бліскавіцы. Быццам мечам, перасекла маланка чорны небасхіл. Удары гром. Янка пабег да адзінкага нярхомага дубу, прытуліўся сілой да штурпата камля. Нідзе паблізу яня было хаты. Наперадзе з зубчастай сцяяной чарнеў лес. Над верхавінамі елакі бліснула, нырнула ў глыбіню маланка. Было вельмі страшна. Наляцеў віхор, круціць галіны, зрыве лісці. Усё шчыльней туліцца Янка да дубу. Мільгаючы маланкі, гриміць гром. На вачах у Янкі маланка запаліла высокую сасну на ўзлысці. Здавалася, з хвіліны на хвіліну полымя ахоніць увесі лес, усё поле. Але вось палі дождж. Барабаніць аб зямлю. Сячэ халоднымі струменямі. Цяпер ужо Янка туліцца да дубу грудзі, каб схаваць кнігі. Звязнічыўся над самай яго галавой зноў перасекла небасхіл маланка, прагрымей, перакатаўчыся рэхам на лесе, гром. Защумеў лес, зашаліся травы. На тысічы галасоў загаманіла вакол прыроды, быццам таемныя сілы абудзіліся ўпяршыню, упяршыню далі сабе поўную волю.

Увесі мокры, узрушены й стомлены вярнуўся Янка дадому. Навальніца прайшла. Вокны іхнай невялікай хаткі былі широкія, рагачынены, белыя фіранкі адсунуты. Павярнуўшыся тварам да вакна, ляжаў на ложку хворы бацька, у нагах, нізка схіліўшы галаву.

(Далей будзе)

